

Rudolf Steiner

Zasvätenie

Zasvätenie je najvyšší stupeň tajného školenia, o ktorom je ešte možné čo-to *naznačiť* v písomnej a všeobecne zrozumiteľnej forme. Informácie o všetkom, čo je za ním, sú už ťažko zrozumiteľné. Avšak aj k ním si nájde cestu každý, kto prešiel prípravou, osvietením a zasvätením pre nižšie tajomstvá.

Vedomosti a schopnosti udelené zasvätením, by inak človek mohol nadobudnúť až vo veľmi vzdialenej budúcnosti - po mnohých vteleniach - na úplnej inej ceste a v celkom odlišnej forme, kto je dnes zasväcovaný, dozvedá sa niečo, čo by sa dozvedel oveľa neskôr za úplne iných okolností.

Každému sa tajomstvo bytia odkryje len potiaľ, pokiaľ siaha stupeň jeho zrelosti. Práve preto hovoríme o prekážkach pri vyšších stupňoch poznania a schopností. Človek nemá použiť svoju zbraň skôr, kým nemá dostatok skúseností, inak môže spôsobiť nešťastie. Najmä vtedy, keby bol niekto zasvätený bez prípravy a chýbali by mu skúsenosti z jeho vývoja v budúcich vteleniach. Preto sa musia tieto skúsenosti pred bránou zasvätenia niečím nahradiť. Náhradou za neskoršie skúsenosti sú pre žiaka prvé poučenia zasvätenia. Sú to tzv. skúšky, v ktorých musí obstáť a ktoré sa pred ním vynoria v pravidelnom slede duševného života, ak bude správne postupovať v cvičeniach podľa predošlých kapitol.

Napokon, o týchto skúškach píše veľa autorov. Je však prirodzené, ak ich články vyvolávajú falošné predstavy o ich charaktere. Lebo kto neprešiel prípravou a osvietením, nikdy sa o týchto skúškach nič nedozvie. Potom ich ani nemôže vecne opísať.

Zasväcovanému sa musia odhaliť určité veci a skutočnosti vyššieho sveta. Vidieť a počuť ich však bude len vtedy, ak je schopný vnímať duchovné vnemy, napr. tvary, farby, zvuky, o ktorých sme hovorili v kapitolách o príprave a osvietení.

Prvá „skúška“ spočíva v tom, že žiak začína vidieť skutočné telesné vlastnosti neživých telies, rastlín, zvierat a človeka, než ako je schopný vnímať priemerný človek. Tým však nemáme na mysli to, čo sa dnes nazýva vedeckým poznaním. Lebo nejde o vedu, ale o *nazeranie*. Pri tomto procese sa zasväcovaný učí poznávať, ako sa prejavujú prírodné predmety a živé tvory duchovnému sluchu a zraku. Potom stoja všetky tieto veci pred pozorovateľom nezahalené, akoby nahé. Vlastnosti, ktoré pozorovateľ vidí a počuje, sú pre zmyslový zrak a sluch utajené. Proces, pri ktorom sa závoj pred zasväcovaného stráca, sa nazýva „duchovný spaľovací proces“. Aj preto sa táto prvá skúška nazýva „skúška ohňom“.

Pre niektorých ľudí býva aj obyčajný život viac-menej nevedomým zasväcovaním cez skúšku ohňom. Sú to tí, ktorí získajú bohaté skúsenosti, pomocou ktorých si zdravým spôsobom upevnia svoju sebadôveru, odvahu a vytrvalosť a nadobudnú duchovnú veľkosť, ktorá im umožní s pokojom a s nezlomnou silou znášať bolesť, sklamanie a neúspechy. Kto má skúsenosti takého rázu, je často zasvätencom i bez toho, že by si tento fakt uvedomoval, a nie je ďaleko od chvíle, keď sa mu otvoria duchovné oči a uši a stane sa jasnovidným. Treba si zapamätať, že pri skutočnej „skúške ohňom“ nejde o ukojenie žiakovej zvedavosti. Poznáva síce mimoriadne skutočnosti, o ktorých iní nemajú ani potuchy. Ale toto poznanie nie je cieľom, je len prostriedkom, ktorý vedie k cieľu. Kandidát získava prostredníctvom poznania vyšších svetov širšie a skutočnejšie vedomie seba samého, zvýšenú odvahu a celkom inú duševnú veľkosť i vytrvalosť, akú možno bežne získať v rámci nižšieho sveta, a to je jeho cieľom.

Po „skúške ohňom“ ešte nemožno vylúčiť, či sa žiak na svojej ceste nezastaví. Aj v takom prípade však prejde svojím životom fyzicky i duševne posilnený a pravdepodobne už v niektorom z najbližších vtelení pokročí aj v zasvätení: I v súčasnej inkarnácii už bude oveľa užitočnejším členom ľudskej spoločnosti než predtým. Nech by sa nachádzal v akejkolvek situácii, jeho pevnosť, obozretnosť a blahodarný vplyv na iných i jeho rozhodnosť určite vzrastú.

Ak chce kandidát tajnej vedy po úspešnej „skúške ohňom“ pokračovať v tajnom školení, musí sa mu v tomto štádiu odhaliť určitý systém písma, aký sa používa v tajnom školení. V týchto systémoch písma je vyjadrená tajná veda v užšom zmysle. To, čo je vo veciach skutočne „skryté“, nemožno priamo vyjadriť slovami obyčajného jazyka, ani zaznamenať pomocou obyčajného písma. Zasvätení *prekladajú* žiakom učenie tajnej vedy do obyčajného jazyka do takej miery, do akej sa to dá. Okultné písmo sa „zdôveruje“ duši, keď dosiahla úroveň duchovného vnímania. Záznam tohto písma je v duchovnom svete prítomný stále. Človek sa ho nemusí učiť tak, ako sa učí dieťa čítať umelé písmo. Reálne vrastá do jasnovidného poznania a počas toho sa vyvíja ako duševná schopnosť, sila, ktorá cíti, že je nútená lúštiť súčasné udalosti a prítomné bytosti duchovného sveta, akoby to boli znaky nejakého písma. Táto sila, a zároveň s ňou aj zážitok príslušnej „skúšky ohňom“, by sa mohli samovoľne prebudíť v nasledujúcom duševnom vývoji. Istejšie však dospeje kandidát do cieľa, ak sa bude riadiť pokynmi skúsených bádateľov tajnej vedy, ktorí vedia čítať tajné písmo.

Znaky tajného písma nie sú vymyslené ľubovoľne, a zhodujú sa so silami pôsobiacimi vo svete. Kandidátovi sa čoskoro ukáže, že znaky, ktoré poznáva, zodpovedajú líniám, farbám a zvukom atď., ktoré sa naučil vnímať počas prípravy a osvietenia. Ukáže sa mu, že všetko, čo predtým robil, bolo iba púhym slabikovaním. Až teraz začína vo vyššom svete čítať. V celej veľkej súvislosti sa mu zjavuje, čo bolo prv len jednotlivou líniou, zvukom alebo farbou. Až teraz nadobúda skutočnú istotu v pozorovaní vyšších svetov. Predtým nemohol s určitosťou vedieť, či vnímal videné veci správne. A len teraz sa môže rozprúdiť pravidelná komunikácia medzi kandidátom a zasvätencom v oblastiach vyššieho poznania. Lebo bez ohľadu na to, ako komunikuje zasvätenec s inými v bežnom živote, poznatky o vyššom svete môže v bezprostrednej forme odovzdať len pomocou spomenutého znakového písma.

Prostredníctvom tohto písma sa žiak tajnej vedy zoznamuje aj s predpismi životného správania. Poznáva povinnosti, o ktorých prv nič nevedel. A ak si ich osvojí, môže vykonávať veci, ktoré majú taký význam, aký by skutky nezasväteného nemohli mať nikdy. Koná práve z vyšších svetov. Pokyny pre takéto skutky možno spoznať len v spomenutom písme.

Treba podotknúť, že existujú ľudia, ktorí takéto postupy vykonávajú nevedome. bez tajného zaškolenia. Takíto „pomocníci sveta a ľudstva“ kráčajú životom, žehnajú mu a konajú dobro. Z príčin, o ktorých tu nebudeme hovoriť, im boli zoslané dary, ktoré sa javia ako nadprirodzené. Od žiaka tajnej vedy ich odlišuje len to, že on koná *vedome* a nazerá do spojitosti vecí. V školení nadobúda to, čo tí druhí dostali ako milosť pre blaho sveta od vyšších síl. Bohom vyznamenaných úprimne uctievať, ale námahu školenia nepovažujeme za zbytočnú.

Ak sa žiak naučil znakové písmo, prichádza ďalšia „skúška“. V nej bude musieť preukázať schopnosť voľne a s istotou sa pohybovať vo vyššom svete. V obyčajnom živote podnecujú človeka k aktivite vonkajšie pohnútky. Robí raz jedno, raz druhé, lebo má životné povinnosti. Netreba osobitne zdôrazňovať, že žiak nesmie zanedbať ani jednu svoju povinnosť, aj keď už žije vo vyššom svete. *Niet takej povinnosti* vo vyššom svete, ktorá by mohla ospravedlniť zanedbanie čo i len jednej jedinej bežnej povinnosti. Otec zostáva rodine otcom, matka starostlivou matkou, úradník úradníkom, vojak vojakom atď., i keď sú žiakmi. Naopak, všetky vlastnosti, ktoré pomáhajú človeku čestne obstať v živote, sa u žiaka vystupňujú do takej miery, ktorú si nezasvätený ani nedokáže poriadne predstaviť. Aj keď sa to nezasvätenému ani nezdá, má to svoju príčinu v tom, že zasväteného nevie vždy správne posúdiť. Čo zasvätenec koná, nie je pre nezasvätenca hneď zjavné. Aj to sa môže ukázať, ale ako sme povedali, len vo výnimočných prípadoch.

Kto vystúpil na uvedený stupeň zasvätenia, má odteraz určité povinnosti, ku ktorým niet nijakej vonkajšej *pohnútky*. V týchto veciach ho nevedú vonkajšie okolnosti, ale výlučne pokyny, ktoré sa mu zjavujú v „skrytej“ reči. V druhej

„skúške“ musí dokázať, že takto vedený žiak koná rovnako isto a pevne, ako sa napríklad úradník venuje svojim povinnostiam. Tajné školenie prebúda kandidáta k citu, že je pred ním nejaká úloha. Má niečo vykonať ako výsledok vnemov, ktoré dostáva na základe toho, čo si osvojil na stupni prípravy a osvietenia. A čo má vykonať, musí poznať pomocou spomínaného „písma“. Ak pozná svoju povinnosť a koná správne, obstal v skúške. Úspech rozozná na základe zmien vo vnímaní línií, farieb a zvukov duchovným zrakom, resp. sluchom po splnení úlohy. V priebehu tajného školenia sa celkom presne udáva, ako tieto línie po úkone vyzerajú a ako sú pociťované. A kandidát musí vedieť, ako môže takúto zmenu uskutočniť. Toto je „skúška vodou“, lebo počas aktivity v týchto vyšších oblastiach mu chýba opora, podobne ako pri pohybe vo vode, kde necítí dno. Tento proces má kandidát opakovať dovtedy, kým nezíska úplnú istotu.

Aj pri tejto skúške ide o nadobudnutie určitej vlastnosti. So skúsenosťami z vyšších svetov vyvinie človek zakrátko túto vlastnosť natoľko, že by pri normálnom vývoji musel prejsť mnohými inkarnáciami, aby sa dostal na tento stupeň. Aby vo vyššej oblasti bytia vyvolal spomínanú zmenu, smie kandidát sledovať iba to, čo mu naskytá vyššie vnímanie a čítanie v skrytom písme. Keby do svojho konania vnášal čokoľvek zo svojich vlastných želaní, názorov atd., keby len na okamih opustil zákony, ktoré prijal za správne, keby sa nimi neriadil, ale len svojou ľubovôľou, stalo by sa niečo iné, než sa má stať. Potom by kandidát okamžite stratil cieľavedomosť a podľahol by zmätku. Preto má človek pri tejto skúške tak veľa príležitostí podporovať svoje *sebaovládanie*. A o to ide. I túto skúšku ľahšie zabsolvuje ten, kto už pred zasvätením žil životom, ktorý mu poskytoval dostatok možností na sebaovládanie. Kto už nadobudol schopnosť sledovať vznešené zásady a ideály aj za cenu obetovania svojich osobných nálad a snažení, kto dokáže splniť povinnosti aj tam, kde ho chcú jeho sklony a sympatie odradiť, taký človek je už uprostred bežného života *nevedome* zasvätencom. A taký človek bude potrebovať len málo na to, aby v predpísanej skúške obstal. Treba dokonca povedať, že na absolvovanie tejto druhej skúšky je nevyhnutný istý nevedome dosiahnutý stupeň zasvätenia v živote. Pretože tak, ako sa mnohí len ťažko naučia v dospelosti písať; ak sa to dobre nenaučili v detstve, bude ťažké vyvinúť potrebný stupeň sebaovládania pri videní vyšších svetov, ak si k tomu človek už prv neosvojil určitý stupeň skúsenosti v každodennom živote. Veci fyzického sveta sa nemenia podľa našich prianí, žiadostí a sklonov. Ale vo vyšších svetoch majú naše želania, žiadosti a sklony *účinnok* na veci. Ak chceme na veci nejako pôsobiť musíme mať plnú moc nad sebou, musíme sa riadiť len správnymi pravidlami a nepodliehať nijakej ľubovôli.

Na tomto stupni zasvätenia prichádza zvlášť do úvahy *sila zdravého úsudku*. Aj na všetkých predchádzajúcich stupňoch treba dbať na rozvíjanie zdravého úsudku a na tomto stupni sa musí ukázať, či ho kandidát uplatňuje tak, ako to má byť na pravej ceste poznania. Len vtedy môže pokročiť, ak dokáže rozlíšiť ilúziu, prázdne výtvary fantázie, povery a klamy od ozajstnej skutočnosti. To je na vyšších stupňoch bytia ťažšie ako na nižších. Musí sa zbaviť všetkých predsudkov a všetkých obľúbených názorov o veciach, kde má byť vodidlom len a len *pravda*. Musí byť dokonale ochotný okamžite obetovať myšlienku, názor, sklon, ak si to žiada logika myslenia. Istotu vo vyšších svetoch možno dosiahnuť len tak, ak nikdy nebudeme šetriť vlastnú mienku.

Ľudia, ktorých myslenie má sklony k fantazírovaniu a k poverám, nemôžu na tajnej ceste dosiahnuť pokrok. A žiakovi predsa ide o to, aby získal toto cenné imanie. Postupne mu budú odňaté všetky *pochybnosti* o vyšších svetoch. Pred jeho zrakom odhalia vyššie svety svoje zákony. Ale imanie si nemôže získať, ak sa nechá klamať fantazírovaním a ilúziami. Bolo by to s ním skutočne zlé, keby jeho fantázie a predsudky ovládli jeho rozum. Rojkovia a fantasti nie sú spôsobilí pre tajnú cestu a rovnako ani poverčivé osoby. Nikdy niet dosť varovných slov! Lebo v rojčení, fantazírovaní a poverách sa skrývajú najväčší nepriatelia na ceste poznania vyšších svetov. Nikto by si však nemal myslieť, že sa žiakovi tajnej vedy stratí poézia života a oduševnenosť, veď za bránou druhej skúšky zasvätenia stoja slová: „Bez zdravého ľudského rozumu sú všetky tvoje slová márne.“

Ak dospel kandidát skutočne dost' ďaleko, čaká ho „tretia skúška“. Nepocíti nijaký cieľ. Všetko má vo svojich rukách. Nachádza sa v situácii, keď ho nič nenabáda k činnosti. Sám si musí nájsť svoju cestu. Veci alebo osoby, ktoré by ho k tomu inšpirovali, nie sú prítomné. Nik a nič mu teraz nemôže dať potrebnú silu, len on sám. Keby v sebe túto silu nenašiel, veľmi rýchlo by sa ocitol opäť tam, kde už raz bol. Ale treba povedať, že len veľmi málo tých, ktorí obstáli v predošlých skúškach, nenájde túto silu. Alebo zaostane človek už prv, alebo obstojí i tu. Jeho úlohou je dať sa rýchlo do poriadku. Lebo teraz musí nájsť v pravom zmysle slova svoje vyššie ja. Musí sa rýchlo rozhodovať a vo všetkom poslúchať vnuknutie Ducha. Už nemá čas na uvažovanie a pochybnosti. Každou minútou otáľania by len dokazoval, že ešte nedozrel. Musí smelo premôcť všetko, čo ho odrádza od načúvania Ducha. V každej situácii musí preukazovať *duchaprítomnosť*. Toto je tá vlastnosť, ktorú má kandidát na tomto stupni vývoja dokonale rozvíjať. Všetky pokúšenia konať a myslieť ako prv zanikajú. Aby človek nestratil akcieschopnosť, *nesmie stratiť seba*. Pretože jediný pevný bod, o ktorý sa môže oprieť, musí hľadať v sebe. Nikto, kto o tom číta, aj keď to ešte nie je preňho aktuálne, by nemal cítiť antipatiu voči tejto odkázanosti na seba. A človek zažije najvyššie blaho, ak v tejto skúške obstojí.

A ako v minulých prípadoch, aj v tomto je pre mnohých bežný život tajnou školou. Pre osoby, ktoré dospeli tak ďaleko, že sa bez váhania a dlhého uvažovania vedia rýchlo rozhodnúť k činu, ak sa ocitnú v novej situácii, je už sám život takýmto školením. Vhodné sú najmä tie situácie, kde úspech je podmienený rýchlym konaním. Kto je rýchlo „prítom“, aby zasiahol tam, kde sa črtá nešťastie, alebo kde sa schyluje k nešťastiu, u koho sa rýchle rozhodovanie stalo trvalou vlastnosťou, nadobudol nevedome zrelosť „tretej skúšky“. Nakoľko tu ide o vyvinutie bezpodmienečnej *duchaprítomnosti*, nazývajú ju tajné školy „skúškou vzduchom“, pretože pri nej sa žiak tajného školenia nemôže opierať ani o pevnú pôdu vonkajších pohnútok, ani o to, čo je výsledkom fariieb, foriem atď., ktoré poznal z prípravy a osvietenia, ale len a len o seba samého.

Ak kandidát obstál v tejto skúške, smie vkročiť do „chrámu vyšších poznatkov“. Ďalšie už môžeme len naznačiť. To, čo sa má teraz vykonať, na to máme výrazy: žiak má zložiť prísahu, že z tajných učení nič „neprezradí“. Ale výrazy „prísaha“ a „prezradiť“ nie sú vecne správne, naopak, môžu viesť k nedorozumeniam. Nejde o nijakú prísahu v bežnom slova zmysle. Na tomto stupni vývoja človek niečo *skúsi*. Naučí sa uplatňovať tajnú vedu tak, že ju dá do služieb ľudstva. Nejde tu o „zamlčanie“ vyšších právd, ale skôr o nájdenie správneho spôsobu a citlivosti na jej uplatnenie. To, o čom sa učí mlčať, je niečo úplne iné. Túto vznešenú vlastnosť si osvojuje voči mnohému, o čom predtým hovoril, ale tá sa zrkadlí hlavne v spôsobe, *ako* hovorí. Nebol by dobrým zasvätencom, keby nedal nadobudnuté poznanie do neobmedzených služieb sveta. V tejto oblasti nejestvuje iná prekážka pri odovzdávaní poznatkov ako tá, ktorou je nepochopenie toho, kto by mal tieto „dary“ prijať. Na svojvoľné pretriasania, prirodzene, nie sú vyššie tajomstvá vhodné. Ale nikoho nie je zakázané informovať, ak už dosiahol žiadúci stupeň vývoja. Nik iný, žiadna bytosť ho nenúti k „prísaha“. Všetko je zverené jeho vlastnej zodpovednosti. V každej situácii sa musí samostatne rozhodnúť, čo má robiť, „prísaha“ znamená len to, že človek je zrelý niesť takúto zodpovednosť.

Ak kandidát v tomto zmysle dozrel, dostáva to, čo sa symbolicky nazýva „nápoj zabudnutia“. Je zasvätený do tajomstva, ako má konať a nedať sa pritom rušiť svojou nižšou pamäťou. Zasvätenec sa potrebuje naučiť dôverovať bezprostrednej prítomnosti. Musí popretíhať závoje svojich spomienok, ktoré sa rozprestierajú v každej chvíli života okolo človeka. Ak posudzujem niečo, čo sa mi prihodí podľa včerajšej skúsenosti, vystavujem sa možnému omylu. Nechceme tým povedať, že máme poprieť svoju životnú skúsenosť. Máme ju mať,

v rámci možností, stále pred očami. Ale človek - zasvätenec, musí vedieť posúdiť každý nový zážitok zo zážitku samotného, aby mu minulé skúsenosť neskálila jeho účinok. V každej chvíli musí byť pripravený, že mu hociktorá vec alebo bytosť môže poskytnúť úplne nové zjavenie. Ak budem nové posudzovať podľa starého, budem vystavený riziku omylu. Práve tým je pre mňa spomienka na dávne skúsenosti užitočná, lebo mi dáva možnosť vidieť nové. Keby mi chýbala určitá skúsenosť, možno by som vôbec nevidel vlastnosť vecí či bytosti, ktorú mám pred sebou. Skúsenosť však má slúžiť len na videnie nového, nie na posudzovanie nového podľa starého. V tomto dosahuje zasvätenec konkrétne schopnosti. Tak sa mu odhalí veľa vecí, ktoré sú pred nezasväteným skryté. Druhý „nápoj“ podávaný zasvätenecovi je nápoj „pamäti“. Ním získava schopnosť stále mať v duchu pred sebou vyššie tajomstvá. Na to by mu obyčajná pamäť nestačila. Treba sa úplne zjednotiť a splynúť s vyššími pravdami, nielen ich poznať, ale prirodzeným spôsobom ich používať v živom konaní, ako keď obyčajný človek je a pije. Musia sa z nich stať zvyky a sklony, aby o nich nebolo potrebné rozmýšľať, musia sa rozdávať prostredníctvom človeka samého, musia ním plynúť ako životné funkcie jeho organizmu. Tak sa človek v duchovnom zmysle väčšmi pretvorí v to, k čomu ho po fyzickej stránke predurčila príroda.

GA 10